

Odbornosť na programe dňa

konkurencia pri premene DPL
môže byť prínosom
08

Aktuality agrosektora

nová potravinárska legislatíva
a postoje v obilnárstve
09

(S)právne (vz)ťahy

pohľad odborníka
na dodávateľsko-odberateľské
kontrakty
12

FARMAGAZÍN

Spoľahlivý poradca pre poľnohospodárov **Október 2011**

STROPOVANIE DOTÁCIÍ

Vydavateľ:

LAWFARM® Spoľahlivé riešenie pre poľnohospodárov

Partner:

Nová oficiálna webová stránka LawFarm www.lawfarm.info

Na stránke nájdete :

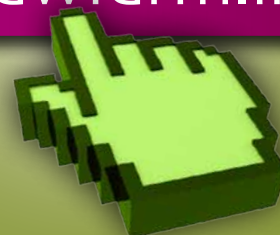
- veľa zaujímavých informácií
- odpovede na vaše otázky
- odborné mediálne výstupy
- rad užitočných služieb
- naše aktivity a analýzy
- ... a mnoho ďalšieho

Stránka aktívna už 1. 10. 2011!

Navštívte nás na

www.lawfarm.info

Aby vyšla dúha ...

Prichádzame k vám v novom šate v období, keď začína byť horúco a poriadne sa zapotí každý, kto sa bude chcieť prispôbiť realite. Reforma poľnohospodárskej politiky únie totiž zrejme nebude najspravodlivejším ošatením pre všetkých farmárov. Oblietť si to, čo nám dá dokážeme asi iba vtedy, ak svojou energiou nebudeme plyvať a nasmerujeme ju na čo najvhodnejšie prispôbenie sa odevu. Je to asi tak, ako keď po bromoch a bleskoch, sprevádzajúcich spršku dažďových kvapiek predsa dokáže vyjsť pestrofarebná dúha, ktorá v nás vyvolá pocit uspokojenia a vyčarí údiv nad silou energie. Chceme prispieť k tomu, aby taká dúha presvetlila aj nespravodlivý odev, ktorý nám možno únia určí. Pomôžeme, poradíme. Vychádzame z premisy Murphyho zákona, že „Nikto nežije na svete tak dlho, aby sa stihol naučiť všetko len z vlastných omylov.“

Soňa Ludvighová,
šéfredaktorka časopisu FARMAGAZÍN

ludvighova@lawfarm.info

Strašiak stropovanie

doc. Ing. Štefan Buday, PhD

Riaditeľ Výskumného ústavu ekonomickej poľnohospodárstva a potravinárstva

Z doterajších návrhov reformy Spoločnej poľnohospodárskej politiky na roky 2014 – 2020 majú slovenskí poľnohospodári najväčšie obavy z určenia hornej hranice (stropu) priamych platieb na farmu. Váš výskumný ústav modeloval situáciu na podmienky Slovenska. Aký dosah to môže mať na naše poľnohospodárstvo?

Simulácia dosahov stropovania je založená na produkčno ekonomických údajoch poľnohospodárskych podnikov za rok 2010. Krátenie platieb na jednu farmu v rozmedzí od 150 tisíc do 200 tisíc EUR by sa dotklo 6% podnikov. V rozmedzí 200 až 250 tisíc EUR by krátenie postihlo okolo 4% fariem a v rozmedzí 250 až 300 tisíc EUR by krátenie zasiahlo 3,5% fariem. Napokon by sa krátenie platieb nad 300 tisíc EUR dotklo 10 – 11% fariem. Ak by sa platby v celej EÚ - 27 vyrovnávali až k 1. januáru 2019, tak by stúpalo percento pôdy, dotknutej krátením platieb od 66% v roku 2014 po 74,4 % v roku 2019 a celková suma platieb by bola v roku 2014 nižšia o 57,3 milióna EUR a v roku 2019 až o 91,5 milióna EUR. Tento výpočet neberie do úvahy navrhované odpočítateľné položky, ktorými budú pravdepodobne osobné náklady na zamestnancov a platby pre oblasti s prírodnými obmedzeniami. (prečítate si na str.4. – pozn. redakcie)

Čo prinesie určenie hornej hranice priamych platieb?

OBSAH VYDANIA

Strašiak stropovanie

04

Zmluvná istota

06

Odbornosť na programe dňa

08

Emócie valcujú realitu

12

Úvod a téma vydania

03

Aktuality agrosektora

09

Porovnávať sa je moderné

10

Pýtate sa, čitatelia

14

“

Stále chcenie skutky nedokončí.

DÉMOKRITOS

Kontakty na redakciu:

Vydavateľ: LawFarm, s.r.o., Štúrova 28, 040 01 Košice, T: 055 / 694 17 45, F: 055 / 623 03 64, E: redakcia@lawfarm.info, W: www.lawfarm.info, šéfredaktor: Soňa Ludvighová, E: ludvighova@lawfarm.info

© Copyright LawFarm, s.r.o.

Autorské práva sú vyhradené a vykonáva ich vydavateľ. Preberanie, šírenie, rozmnožovanie či iné použitie textov a ostatného obsahu časopisu FARMAGAZÍN akýmkoľvek spôsobom, je možné len s predchádzajúcim písomným súhlasom vydavateľa. FARMAGAZÍN je samostatne nepredajný a určený pre uzatvorený okruh osôb. Vydavateľ ako oprávnený zástupca autorov článkov zverejnených v tomto vydaní si vyhradzuje právo udeľovať súhlas na verejné rozširovanie rozmnoženiny týchto článkov podľa § 33 ods. 1 písm. a) a d) autorského zákona.

Strašiak stropovanie

Hamletovská otázka „Byť či nebyť“, známa pol tisícročia, dnes v modifikovanej forme prenasleduje mnohých predsedov poľnohospodárskych družstiev. Vyvolal ju návrh Európskej komisie (EK) na krátenie platieb podľa veľkosti farmy v novom programovacom období EÚ v rokoch 2014 – 2020.

Dacian Cioloș:

“

EÚ platí dotácie veľkým statkárom, ktorí nepotrebujú takú úroveň podpory, ako malí farmári. Zavedenie horných limitov priamych platieb tento handicap malých farmárov vyrieši.

”

V tejto súvislosti treba uviesť, že priemerná veľkosť fariem v Európskej únii je 13 hektárov, pričom až 75 percent farmárov v európskej dvadsaťsedmici hospodári na výmere do 5 hektárov. Na Slovensku je priemerná veľkosť fariem 135 hektárov a v Česku 84 hektárov. Ak by sa pri krátení platieb uplatnila schéma, podľa ktorej Výskumný ústav ekonomiky poľnohospodárstva a potravinárstva modeloval dosah reformy Spoločnej poľnohospodárskej politiky na slovenské poľnohospodárstvo, tak by sa krátenie dotácií dotklo u nás 21 percent poľnohospodárskych fariem, ale až takmer 80 percent výmery poľnohospodárskej pôdy. V Českej republike by však stropovanie postihlo až 26 percent fariem, v Maďarsku 16 percent a napríklad v Nemecku desiatinu fariem. Veľké koncentrované poľnohospodárske firmy by prišli o značnú časť finančných prostriedkov, čo považujú za diskrimináciu.

Istým zmiernením dosahov stropovania by podľa odborníkov mohlo byť napríklad ďalšie „ozelenenie“ spoločnej poľnohospodárskej politiky na úrovni 30 % národnej obálky priamych platieb. Znamená to, že tá sa zníži o 30 % a táto časť označená ako základná platba, bude pravdepodobne základom pre určenie stropu priamych platieb vyplatených pre konkrétny poľnohospodársky podnik, resp. farmu. Zvyšný objem, teda 30 % národnej obálky nebude predmetom stropovania. Táto časť však bude vyplatená iba v prípade splnenia podmienok „greeningu - ozelenenia“. Teraz ešte ťažko predpokladať, koľko poľnohospodárskych subjektov splní tieto podmienky a koľko nespľní.

Určité zmiernenie dosahov stropovania by mohlo priniesť aj zavedenie odpočítateľnej položky z teoretického objemu priamych platieb na zamestnanosť (napríklad objem odvodov do fondov), čo by mohlo v konečnom dôsledku priniesť zníženie objemu financií dotknutých stropovaním viac ako o 50%. Najnovšie však EK navrhuje, že do odpočítateľných položiek priamych platieb pre účely stropovania by sa mohli zahrnúť osobné náklady na zamestnancov a platby pre oblasti s prírodnými obmedzeniami. Ich započítanie do stropovania môže minimalizovať nielen celkový objem zníženia financií, ale aj počet dotknutých fariem či pôdy. V takom prípade, ako predpokladá Výskumný ústav ekonomiky poľnohospodárstva a potravinárstva, by sa platby znížili iba zhruba o 8 percent percent (približne o 5 miliónov EUR) a 3 percentá fariem by zaznamenalo minimálny dosah na objem ich nárokovateľných priamych platieb. Negatívne dosahy by sa potom skôr týkali celkovej národnej obálky priamych platieb.

Zdá sa, že karty sú už poriadne zamiešané, aj keď ich ešte nikto nerozdal. EK chce predstaviť celú schému novej

Spoločnej poľnohospodárskej politiky 12. októbra. Ale komisár pre poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka Dacian Cioloș vyhlásil, že Európska únia v súčasnosti platí dotácie veľkým statkárom, ktorí nemusia reálne potrebovať takú istú úroveň podpory príjmu, ako drobní alebo strední roľníci. Návrh na zavedenie horných limitov pre priame platby by to vraj vyriešil. Podľa návrhu EK by krátenie platieb, ako to simuloval Výskumný ústav ekonomiky poľnohospodárstva a potravinárstva, malo vyzeráť nasledovne: Pri priamych platbách na jednu farmu v rozmedzí od 150 tisíc do 200 tisíc EUR by sa suma v rámci 50 tisíc EUR krátila o pätinu. V rozmedzí od 200 tisíc do 250 tisíc EUR by sa 50 tisíc krátilo o pätinu a suma v rámci ďalších 50 tisíc EUR o 40%. Napokon v rozmedzí 250 až 300 tisíc EUR by sa prvých 50 tisíc krátilo o pätinu, druhých o 40% a suma v rámci ďalších 50 tisíc by sa krátila až o 70%. Platby nad hornú hranicu (nad 300 tisíc EUR) by sa krátili podobne, ako v predchádzajúcom prípade a reálne peniaze nad 300 tisíc by sa krátili o 100%. Napríklad v jednom poľnohospodárskom družstve s výmerou 4400 hektárov si vyrátali, že pri takto modelovanej schéme by ročne prišli až o 600 tisíc EUR.

Slovenskí poľnohospodári považujú stropovanie za diskrimináciu. Viacerí sa chystajú obísť pripravované pravidlá na zavedenie hornej hranice platieb a krátenie dotácií rozdelením fariem na menšie celky. Aby ich väčšia výmera poľnohospodárskej pôdy nepripravila o značnú časť finančných prostriedkov. A tak hamletovská otázka v modifikovanej forme znie: **Deliť sa či nedeliť?**

Leto využili niektoré obchodné poľnohospodárske spoločnosti s väčšou výmerou poľnohospodárskej pôdy na prípravu rozdelenia svojich fariem. Ba už sa aj doktoré začali deliť na menšie celky s právnou subjektivitou, aby neprišli o podporu a vtesnali sa do uvažovaného stropu. Manažéri niektorých poľnohospodárskych družstiev tvrdia, že by sa tiež rozdelili, ale má to isté prekážky. Iní vedia, že takú radosť EÚ nespravila. Tak či tak viacerí rozmýšľajú nad tým, ako obísť stropovanie. **Podľa právneho experta spoločnosti LawFarm Daniela J. Kratkeho: „Problém nie je v tom, ako obísť tzv. stropovanie, ale ako sa prispôbiť daným pravidlám.“** Prinášame jeho odpovede na ďalšie otázky, súvisiace so stropovaním.

Stropovanie je podľa slovenských farmárov diskriminácia. Nepozdáva sa im, že prvoradá by mala byť podpora malých fariem. A váš názor?

V tejto súvislosti EÚ nevmyslela nič nové. Jej politikou je vo všeobecnosti podpora malých fariem. Na to existuje aj európska legislatíva, ktorá zatrieduje podniky do kategórie mikro, malý a stredný a vychádza z presne stanovených definičných kritérií. Podpory poskytuje EÚ na ich rozvoj s tým, že sú stanovené niekoľkoročné obdobia. Na strane druhej však, paradoxne, existujú limity, lebo pri dosiahnutí určitej úrovne a veľkosti im právo na podporu zaniká, pretože prekonalí kritickú úroveň a netreba ich ďalej podporovať. Ak podniky počas poberania podpory nemožno už ďalej definovať ako malé a stredné, musia financie vrátiť a často sú aj penalizované. Ak by do mikro, malého alebo stredného podniku vstúpil majoritný investor, ktorý vďaka svojej veľkosti nespĺňa kritériá mikro, malého a stredného podniku, podnik sa automaticky presúva do inej kategórie a jeho terajšie postavenie malého a stredného podniku automaticky zaniká.

Krátenie podpôr sa dotkne veľkých koncentrovaných fariem, ktoré majú istú prestíž. Dotkne sa to vlastne podstaty poľnohospodárskej produkcie na Slovensku. Mnohí považujú tento návrh EK za útok na ich podstatu. Sú presvedčení, že ich sila

je v koncentracii a podľa nich chce EK túto silu oslabiť. Dá sa to tak vnímať?

Skúsme sa na tento problém pozrieť ešte z iného uhla. Existuje špeciálne odvetvie práva, ktoré sa zaoberá právom hospodárskej súťaže. Ak by sme to zjednodušili, tak môžeme povedať, že cieľom je vytvoriť rovnaké príležitosti pre podnikanie v jednotlivých sektoroch národného hospodárstva - napríklad priemyslu, služieb, obchodu, atď. Právo hospodárskej súťaže však nie je len o vytvorení rovných pravidiel hry, ale aj o predchádzaní, regulovaní a obmedzovaní, ak sa v danom sektore a na danom teritóriu vyskytne niekto, kto začína mať dominantné postavenie. A to až také, že môže sektor regulovať sám. Obávam sa, že nastavená filozofia budúcej Spoločnej poľnohospodárskej politiky (SPP) po roku 2013, chce aj takto chrániť malé farmy.

Slovenskí poľnohospodári v snahe zachovať si úroveň podpory začali hľadať alternatívy. Niektorí uvažujú o del'be podniku na viacero menších častí, či o transformácii - v prípade družstiev - na iné právne formy. Je alternatívou rozdelenie poľnohospodárskej firmy na menšie celky?

Je to alternatíva. Ale v prípade poľnohospodárskych družstiev je to zložitejšie, ako v prípade obchodných spoločností. Veľká väčšina družstiev má totiž priveľa podielnikov na to, aby sa jednoducho rozdelili a vytvorili dva - tri nové celky.

Daniel J. Kratky:

“

Ak manažment družstva prioritne uvažuje nad tým, ako obísť stropovanie, nie je na dobrej ceste. Podstatné je - ako sa bez väčšej ujmy prispôbiť daným pravidlám, aby družstvo mohlo ďalej fungovať.

Niektorí manažéri sa ale domnievajú, že to bude jednoduché... Vytvoriť dva - tri nové celky... Jednoducho sa rozdelia...

Zďaleka to nie je pravda. Pretože keby sa aj takto, povedzme - špekulatívne rozdelili, vždy

zostane akási kapitálová alebo personálna prepojenosť medzi tými dvomi - tromi novými podnikmi po rozdelení. Manažéri družstiev sa často domnievajú, že im pomôže v ďalšej činnosti spoločný postup, ktorý nemusí byť zakotvený v písomnej zmluve, ale z ich správania by sa dalo dedukovať, že tie dva - tri nové podniky majú nejakú dohodu a svoje aktivity ticho koordinujú. Že majú akýsi nepísaný kartel. V takomto prípade sa na tie nové dva - tri menšie celky hľadí ako na jeden podnik. Právo vo všeobecnosti možno rôznym spôsobom využiť tak, aby sme sa vyhli obmedzujúcej úprave. Nielen európske, ale aj slovenské právo poznajú inštitút napr. obchádzania zákona, alebo simulácie. Ak by právo takto definovalo úkony pri delení, tie sú okrem iných dôsledkov napríklad aj neplatné. Nesmieme opomenúť, že národná aj európska legislatíva majú dostatok sofistikovaných nástrojov na ich odhalenie s následnými finančnými postihmi. Jednoduché právne riešenie - povedzme si to otvorene - v záujme vyhnutia sa dôsledkom stropovania, fungovať nebude. Spoločnosti budú prepojené minimálne personálne, predpokladám, že aj kapitálovo. Ak by sa manažment rozdeleného družstva dohodol, že vlastníctvo „právne ukryje“, aby zamedzili kapitálovému odkrytiu, tak vždy zostane istým spôsobom prepojenie aj v koordinácii spoločných aktivít, ako som už spomínal. A aj to je jedným z definičných kritérií, na základe ktorého sa dá posúdiť, že sa jedná o jeden a ten istý subjekt, ktorý sa navonok len tvári ako niekoľko spoločností.

Delenie teda nie je cestou pre budúcnosť?

Obávam sa, že pokiaľ európska poľnohospodárska politika bude preferovať malé farmy a zavedú sa definičné kritériá, že malá farma je niečo, ako malý podnik v rámci iných odvetví, tak zrejme jednoduché právne riešenie nebude fungovať. Netvrdím, že delenie fariem nie je cestou do budúcnosti. Podčiarkujem iba to, že nestačí zjednodušené rozdeliť družstvo na dve, tri či viac častí. Ak by sme vychádzali z kritérií mikro, malých a stredných podnikov, a ak sa z veľkého družstva stane niekoľko malých družstiev, alebo malých obchodných spoločností, ktoré budú mať svoju samostatnú členskú základňu, svoj samostatný manažment, pretože ten proces rozčlenenia je reálny a nielen simulovaný, tak potom ten subjekt bude plniť isté definičné kritériá a bude to malý podnik. Ale nie v tom zmysle, že ten istý vlastník, či tí istí vlastníci budú vlastníť všetky menšie firmy po rozdelení.

Je to reálne vtedy, ak sa kapitálovo rozdelia a každý prevezme povedzme časť výmery poľnohospodárskej pôdy a vytvorí si spoločnú servisnú organizáciu, ktorá bude poskytovať všetkým trom služby. Ak ale jeden podnik bude v strate, je to jeho problém a nedá sa to saturovať zo zisku toto druhého podniku. To by už bolo znamenie akéhosi prepojenia medzi nimi, ako som už naznačil.

Predseda Poľnohospodárskeho družstva DEVIO Nové Sady Ivan Oravec považuje stropovanie, ako také, za najväčší nezmysel EÚ. Ak vraj celý svet vidí vo zväčšovaní

fariem dôležitú cestu k zvýšeniu konkurenčiaschopnosti poľnohospodárstva, lebo väčšie rozlohy pôdy dávajú šancu na lepšiu ekonomiku, EÚ tak svojimi pravidlami zastavuje tento proces. Je zrejme, že stropovanie chce EK presadiť za každú cenu. Na druhej strane komisia pripravuje návrhy na zmiernenie dosahov na veľké podniky podľa ceny práce ich zamestnancov. A tak by podľa Ivana Oravca mali poľnohospodárske podniky reagovať až vtedy, keď budú schválené zásady a konštatuje: „Až potom budeme schopní odpovedať na otázku: Čo musíme urobiť preto, aby sme dosahy na naše podniky maximálne zmiernili?“ Unisono však zároveň tvrdí, že osobne neurobí radosť EK tým, že rozdelí družstvo. Považuje to totiž za krok späť.

Čo teda, pán Kratky, odporúčate manažerom družstiev?

Abyste seriózne zvážili, čo by pre nich bola väčšia škoda a čo väčší benefit. Hospodáriť vo veľkom koncentrovanom podniku a prísť o dotácie, či ich časť, alebo sa rozumne rozdeliť a obísť tak krátenie dotácií. Mali by zvážiť všetko „za“ a „proti“. V tejto súvislosti mi ale nedá nepripomenúť, že na Slovensku, mimochodom aj v Českej republike, funguje v praxi zvláštny jav. Ak sa zavedie nejaká nová regula a pravidlá, tak prvá otázka, ktorá ľuďom zide na um je: Ako to obísť? To nie je o tom. Je to o tom, ako by sme sa mohli prispôbiť nastaveným pravidlám, ak chceme v intenciách tých pravidiel ďalej fungovať. Podotýkam - ak chceme naďalej existovať. Ak nám to nevyhovuje, nikto nás nenúti podnikáť v poľnohospodárstve. Ale ak niekto chce od EÚ dotácie, to sú peniaze, ktoré niekto dáva, a diktuje pritom pravidlá, za akých tie peniaze možno dostať, tak tie pravidlá treba dodržiavať. Pre ilustráciu uvediem príklad s darovaním. Ak niekto niekomu niečo daruje, očakáva, že obdarovaný sa bude k nemu istým spôsobom aj správať. Minimálne ho nebude ohovárať. Ak ho ale bude ohovárať, tak ho darca môže požiadať o vrátenie daru. Ak mu ho nedá, tak môže podať žalobu, aby to vlastníctvo prešlo opäť na darcu. To znamená, že darca určuje pravidlá. S dotáciami je to tiež tak. Ak manažment družstva prioritne uvažuje nad tým, ako obísť nastavené pravidlá, nie je na dobrej ceste. Mal by skôr rozmyšľať nad tým, ako sa bez väčšej ujmy prispôbiť daným pravidlám.

EK by mala už o pár dní zverejniť konkrétne návrhy na zavedenie hornej hranice priamych platieb na farmu aj návrhy na prípadné zmiernenie dosahov stropovania na veľké koncentrované poľnohospodárske firmy. Každý manažer by mal všetko zvážiť a až potom sa rozhodovať. To, čo bude vyhovovať susedom, nemusí byť prijateľné pre jeho družstvo. Viac, ako inokedy, však platí múdrosť našich predkov: „Dvakrát meraj, raz strihaj!“ Určite však nájdú riešenie, ako zachovať družstvo tak, aby fungovalo bez väčšej ujmy ďalej. Unáhľené kroky nikdy nikam nevedli. Téma sa budeme venovať aj v ďalších číslach nášho časopisu.

Ďalšie súvislosti vám prinášame na strane 12.

Zmluvná istota

Bez obchodných vzťahov sa žiadna poľnohospodárska produkcia nedostane k zákazníkovi. Bez dohodnutého kontraktu na predaj obilia, mlieka, či zvierat, ale aj iných komodít, alebo na kúpu osív, hnojív alebo mechanizácie, či iných potrebných vstupných reálií, majú poľnohospodári malú šancu na to, aby si zabezpečili svoju budúcnosť. Lebo, načo by vyrábali, keď nevedia komu a čo môžu predať. Načo by kupovali, keď nevedia koľko čoho budú potrebovať.

Písomným potvrdením kontraktu je dodávateľská alebo odberateľská zmluva. Manažéri družstiev si neraz ťažkajú napríklad na mliekarské spoločnosti, že ich nútia podpísať pre nich nevýhodné zmluvy. Pravdou je, že často aj sami ustupujú, lebo sú napokon radi, že majú komu dorobené mlieko predať. Podobné situácie však zažívajú prakticky na každom kroku. Často je spoločným menovateľom nespokojnosti cena za produkt. Ale niektoré klauzuly, týkajúce sa obchodného vzťahu sa im tiež nepozdávajú. Nepozdávajú sa im však ani dlhé lehoty splatnosti, ktoré sú nielen 60 ale až 90 dní. Niekedy peniaze za dodaný tovar prichádzajú neskoro, inokedy sa ich ani nemôžu domôcť.

Pozrime sa na to, ako to bežne chodí v praxi u nás aj v zahraničí. Inštitút pre prieskum trhu IPSOS vypracoval v roku 2011 štúdiu, v ktorej analyzoval platobné zvyklosti v Európe. Podľa nej platia slovenské obchodné spoločnosti 66,2 percenta dodávateľských faktúr načas. V súčasnosti sú na tom horšie už iba grécki obchodníci, ktorí meškajú so 48 percentami faktúr. No a následkom zlej platobnej morálky sú neuhradené pohľadávky v priemernej výške 15,6 percenta z celkového obratu spoločností, ktoré sa sťažujú na svojich zákazníkov z radov obchodných firiem. Okrem toho 14 percent firiem uvádza, že sa na základe neuhradených alebo omeškaných pohľadávok dostali do problémov v oblasti likvidity. Slovenské spoločnosti si odpisujú v priemere 2,6 percenta svojich pohľadávok, väčšinu z nich v rámci obchodu. V rámci zákazníckeho segmentu obchodných spoločností ide na odpis 3,3 percenta celkového obratu. V minulom roku to však bolo len 2,2 percenta. Peniaze sú završením obchodného vzťahu a faktúry často vychádzajú z dodávateľsko - odberateľských zmlúv. Prax ukazuje, že jednoduché zmluvy, ktoré často pripravujú či podpisujú manažéri družstiev ich v konečnom dôsledku posúvajú do rôznych rizikových situácií. Dá sa im vyhnúť? Alebo - je reálne zabezpečiť si zmluvne také obchodné vzťahy, aby riziko bolo minimálne?

Ako by teda mali vyzeráť zmluvy, čo by mali obsahovať? Na to sme sa opýtali právnický spoločnosti LawFarm s.r.o. JUDr. Bronislavy Kubišovej.

Keďže sa v praxi namiesto dohodnutých vzťahov v písomnej zmluve vyskytujú v obchodných vzťahoch aj ústne dohody medzi kupujúcim a predávajúcim, povedz-

me si najprv o tom, aké výhody a nevýhody prináša ten - ktorý akt?

Obchodný zákonník pri niektorých zmluvných typoch vyslovene uvádza, že je písomná forma predpísaná. Pri tých, kde to takto nie je uvedené, je možné ich uzatvoriť aj ústne. Vždy sa ale z hľadiska právnej istoty odporúča, dojednať sa písomne. Môže to mať význam z hľadiska dokazovania v prípade uplatňovania nárokov či už v súdnom konaní alebo mimo neho.

Čo by taká zmluva mala obsahovať?

Pri každom zmluvnom type treba obsiahnuť všetky povinné náležitosti, ktoré zákon predpisuje. Inak by nemohla zmluva vzniknúť. Spravidla sú to také náležitosti, ako označenie zmluvných strán, určenie predmetu zmluvy, určenie výšky ceny, prípadne určenie spôsobu jej neskoršieho určenia. Dôležité je tiež upraviť si vzájomné práva a povinnosti, všetkými stranami zmluvu podpísať a datovať. Nemala by chýbať doba platnosti zmluvy, či je dohodnutá na dobu určitú, alebo na dobu neurčitú.

Musí byť v zmluve napríklad aj cena za tovar?

Pri kúpnej zmluve musí byť kúpna cena dohodnutá, alebo musí v nej byť aspoň určený spôsob jej dodatočného určenia. Ak však zmluvné strany prejavia vôľu uzavrieť ju aj bez určenia kúpnej ceny, vtedy je kupujúci povinný zaplatiť kúpnu cenu ustanovenú podľa zákona. To znamená, že predávajúci môže požadovať zaplatenie kúpnej ceny, za ktorú sa predával obvykle taký alebo porovnateľný tovar v čase uzavretia zmluvy za zmluvných podmienok obdobných obsahu tejto zmluvy. Ak je kúpna cena určená podľa hmotnosti tovaru, je pri pochybnosti rozhodujúca jeho čistá hmotnosť.

Ak je v zmluve zakotvená splatnosť, aká by mala byť podľa platnej legislatívy?

Zákon ponecháva stranám zmluvnú voľnosť.

Ako môže firma chrániť svoje záujmy, aby sa nedostala do rizika?

Môže si objednať odborné služby u právnika, nestahovať si formuláre a zmluvné typy na internete, nepoužívať zmluvu, ktorú použili predtým na niečo iné. Každý individuálny prípad si vyžaduje individuálny právny prístup.

Soňa Ludvighová:

“

Bez zmluvných vzťahov v obchodovaní s poľnohospodárskymi komoditami si družstvá asi ťažko zabezpečia svoju budúcnosť.

Existujú však tzv. zabezpečovacie inštitúty, ktoré umožňujú domáhať sa práv.

Podme teda po poriadku a rozoberme si vami spomínané zabezpečovacie inštitúty...

Jedným z najrozšírenejších zabezpečovacích inštitútov je zmluvná pokuta. Strany zmluvy si ju môžu dojednať pre prípad porušenia zmluvnej povinnosti. Dojednať ju možno len písomne a v dojednaní musí byť určená výška pokuty, alebo musí byť zakotvený spôsob jej určenia.

Ak v zmluve nie je dohodnuté nič iné, je dlžník (porušujúca strana) zaviazaný plniť povinnosť, ktorej plnenie bolo zabezpečené zmluvnou pokutou aj po jej zaplatení. Neprimerane vysokú zmluvnú pokutu môže súd znížiť s prihliadnutím na hodnotu a význam povinnosti, ktorej plnenie zabezpečuje.

Po prečítaní slovíčka súd zrejme mnohí manažéri spozorneli, lebo súdne konanie je prídlhé...

Obvykle áno. V záverečných ustanoveniach niektorých zmlúv sa však objavuje napríklad *rozhodcovská doložka*. Rozhodcovská doložka zabezpečí, že prípadný spor majúci základ v predmetnej zmluve sa bude riešiť pred rozhodcovským súdom. V praxi sa používa aj termín *arbitrážny súd*.

Práve z dôvodu dĺžky konania, je vhodné využiť *arbitrážny súd*. Výhodou je, že koná rýchlo a pružne. Rozhodovanie sporov na všeobecnom súde trvá aj roky, zatiaľ čo arbitrážny súd rozhodne spor oveľa skôr, niekedy aj za mesiac, dva, v závislosti od ťažkosti (obsiahlosti) sporu. K ďalším výhodám patrí aj to, že tento druh konania je hospodárnejší, lebo celé konanie na arbitrážnom súde je pomerne rýchle. A tak znižuje pre strany aj jeho nákladovosť. Arbitrážne sudy majú vlastné sadzobníky poplatkov. V nich sa uvádza koľko ktorý úkon stojí. Dôležitý je *vyber rozhodcu*. Strany si svojho rozhodcu môžu vybrať zo zoznamu rozhodcov. Pri výbere môžu zvoliť takú právnu autoritu, ktorá podľa nich má najlepšie odborné schopnosti rozhodnúť ich spor rýchlo a spravodlivo.

Pokiaľ ide o vykonateľnosť rozhodnutia, tak rozsudok arbitrážneho súdu je rovnako exekučným titulom ako rozhodnutie všeobecného súdu. Takže na jeho základe sa môže postihnúť strana domáhať svojich nárokov od protistrany.

Výhodou je aj jednostupňové konanie. Spory na všeobecných súdoch trvajú roky aj preto, lebo strany sa odvolávajú na vyššie inštancie, z okresného súdu sa potom konanie premiestni na krajský súd alebo dokonca až na najvyšší súd. Arbitrážny súd rozhoduje iba na prvom stupni a jeho rozhodnutie je konečné. Pokiaľ s ním strana nesúhlasí, má možnosť opravného prostriedku – požiadať všeobecný súd, aby toto rozhodnutie arbitrážneho súdu zrušil.

Dôležitým inštitútom je *výpoveď zmluvy na dobu určitú*.

Môže byť tento inštitút zakotvený v zmluve?

Môže. Výpoveď je jednostranným právnym úkonom, ktorý si nevyžaduje akceptáciu

druhej strany na to, aby nadobudol právne účinky. Platná legislatíva počíta so zánikom záväzku výpoveďou iba pre prípad zmlúv dojednaných na dobu neurčitú, ktorých predmetom je činnosť opakujúca sa, nepretržitá. Výpovedateľnosť zmluvy uzatvorenej na dobu určitú však musí vyplývať priamo zo zákona alebo zo zmluvy. Výpoveď musí mať zodpovedajúcu právnu formu. Pri písomne uzatvorených zmluvách sa vyžaduje, aby sa aj pri výpovedi zachovala písomná forma. V každom prípade, aj pri výpovedaní ústne dojednaných dohôd sa odporúča v záujme právnej istoty využiť písomnú formu, pretože v prípade súdneho sporu je dôležitá preukázateľnosť právneho úkonu.

Ak je zmluva dojednaná na dobu určitú a neobsahuje možnosť skončenia výpoveďou, týmto spôsobom ju nemožno skončiť.

Ako ešte možno zrušiť zmluvu?

Zrušiť ju možno *zaplatením odstúpného*. Ak sa strany v zmluve dohodnú, že zmluvu možno zrušiť zaplatením určitej sumy ako odstúpného, zrušuje sa zmluva od doby svojho uzavretia, pričom oprávnená strana oznámi druhej strane, že svoje právo využíva a dohodnuté odstúpné zaplatí.

Netreba si zamieňať tento inštitút s odstúpením od zmluvy. Ide o samostatný právny inštitút. Dojednanie si odstúpného v zmluve nie je viazané na porušenie žiadnej povinnosti. Má smerovať k zániku zmluvy, a to zaplatením odstúpného. Toto oprávnenie nemá strana, ktorá už prijala plnenie záväzku alebo jeho časti alebo ktorá splnila voči druhej strane svoj záväzok alebo jeho časť.

Porovnajme si, pani Kubišová, účinky zrušenia zmluvy a výpovede respektíve odstúpenia...

Odstúpenie, alebo inak - oprávnenie odstúpiť od zmluvy sa viaže na porušenie dojednanej zmluvnej povinnosti. Vyskytuje sa hlavne pri zmluvách, kde si strany dohodli jednorázové plnenie. Ide o zodpovednostné právo a možnosť odstúpenia si strany môžu dohodnúť z akéhokoľvek dôvodu.

JUDr. Bronislava Kubišová:

“

Z hľadiska právnej istoty odporúčam, aby manažéri družstiev zaviazali akýkoľvek kontrakt písomnou zmluvou.

Výpoveď je jednostranný právny úkon, ako som už spomínala. Nemusí byť viazaný na porušenie zmluvnej povinnosti. Využíva sa pri zmluvách, ktorých predmetom plnenia je opakujúca sa alebo nepretržitá činnosť. Teda, v tomto prípade ide o zmluvy na dobu neurčitú, pretože od zmluvy dohodnutej na určitú dobu možno odstúpiť len v tom prípade, že sa výpovedateľnosť priamo dohodne stranami v textácii zmluvy. Výpoveď nadobudne právne účinky doručením tohto prejavu druhej strane, prípadne ešte neskôr, a to uplynutím výpovednej doby. Naproti tomu, pri odstúpení podľa Občianskeho zákonníka sa zmluva zruší odpočiatku – ex tunc – ako keby nikdy ani nevznikla.

PREMENA DPL A-Z

DPL ZDARMA ZA VIAC AKO 15 000 EUR!

TOĽKÍ Z VÁS VYUŽILI NÁŠ LETNÝ EKLUZÍVNY BONUS NA TLAČ DPL. ĎAKUJEME.

Premena DPL od

...výhoda v spoľahlivom riešení.

FARMAGAZÍN

Spoločný poradca pre poľnohospodárov od Lawfarm s.r.o.

Odbornosť na programe dňa

21. storočie by malo byť storočím odbornosti. A tak by podľa tejto premisy mal manažér riadiť firmu, lekár liečiť ľudí, zverolekár zvieratá, do elektriny by mal zasahovať iba odborne vzdelaný človek, šaty šiť krajčír, napríklad stavať domy by mal erudovaný stavbár a napokon – právnik by sa mal venovať právnym procesom. Viete si predstaviť, že by súdne konanie viedol elektrikár? Alebo by najvhodnejšie odrody na pole vašej bonity vyberal pekář? Ja nie. A bolo by úplne scestné, keby sa tak dialo.

Vždy som si myslela, a som o tom presvedčená aj teraz, že keď existuje toľko rôznych profesií, každý si nájde to svoje pole pôsobnosti. Aj by si našiel, keby v nás nefungoval akýsi nedefinovaný pud, že všetko musíme zvládnuť sami. Potom nám ostáva veľmi málo času na to, aby sme to, čo ovládame najlepšie robili s najvyššou odbornosťou, láskou a fortieľom. Samozrejme, že existujú výnimky a život toho - ktorého človeka posunie niekam inam, ako bol na začiatku profesionálnej kariéry. Lenže to, že sme niekedy schopní zvládnuť viacero profesií, otázkou je či ich naozaj zvládneme na úrovni, neznamená, že máme robiť všetko sami. Ako teda riešiť problémy, ktoré život prináša?

V prípade poľnohospodárskych družstiev je ich neúrekom. Spomeniem iba niektoré: Ochrana družstva pred nepriateľským prevzatím, zúženie členskej základne o neaktívnych členov, zvýšenie odbornej úrovne agro-technickej, alebo zootechnickej činnosti, či dokončenie transformácie družstva. Samozrejme, že ich je viac. Ale ako príklad nám postačí problém mnohých manažérov družstiev s Družstevnými podielnickými listami (DPL). Pre mnohých manažérov družstiev je premena zaknihovaných DPL na listinné veľkým problémom. Hotových peňazí je ako šafranu, a tak zvažujú, ako sa do tohto procesu pustiť. Či využiť služby niektorej z poradenských firiem, alebo to zvládnu sami.

Ak sa družstvo rozhodne riešiť problém svojpomocne, mali by jeho manažéri zvážiť možné riziká. Všetko „za“ a „proti“. Predovšetkým však, či svojimi silami dokážu zvládnuť všetky akty spojené s týmto procesom. Nie je ich totiž málo a mnohé vyžadujú znalosť právnych predpisov. Vyberám len niektoré otázky, na ktoré by si mali manažéri odpovedať. Predovšetkým, či svojpomocne dokážu vyriešiť problém neznámych vlastníkov DPL, ochrániť družstvo pred skupovaním DPL tretími osobami, či chcú posilniť stabilitu manažmentu aj družstva, zvýšiť právnu ochranu družstva a v neposlednom rade napríklad aj - čo ich bude stáť svojpomocné riešenie problému. Koľko času mu budú musieť venovať a či to v konečnom dôsledku bude stáť za to.

Viete si predstaviť, že by napríklad mastitídu vašich kráv liečil agronóm? Alebo - že by účtovníctvo robila kuchárka? Či o oševnom postupe rozhodoval právnik? Nebolo by pred-

sa len efektívnejšie, aby sa každý venoval tomu, čomu najlepšie rozumie? V prípade DPL by nebolo efektívnejšie, aby sa celému procesu s ich premenou venoval právnik a manažér - predseda alebo riaditeľ družstva - by sa venoval chodu družstva? Využitie služieb odborníkov totiž môže podstatne nielen odbremeniť manažérov, ale vniesť do riešenia problému aj iný pohľad. Najmä istotu, že sa všetko deje v súlade s právom. No a vtedy je dôležité vedieť si dobre vybrať poradenskú firmu.

Poradenský trh v poľnohospodárstve je rovnaký, ako ktorýkoľvek iný trh, na ktorom platia rovnaké pravidlá a možnosti, ako v ktorejkoľvek inej sfére. Ako napríklad na trhu s obilím, zvieratami, alebo s mechanizáciou. Teda - niekto niečo ponúka, iný kupuje. Ak kupuje napríklad traktor, určite porovnáva technické parametre, možnosti výkonov, či povedzme aj to, či a ako elektronika umožňuje zvýšiť pohodlie človeka v kabíne, ba aj rôzne iné hľadiská. Také, ktoré by mali spĺňať očakávania kupujúceho. V neposlednom rade však kupujúceho zajíma cena. Čo cena odzrkadľuje a čo vlastne za tú cenu predajca ponúka. Takto by mal manažér postupovať aj pri výbere poradenskej firmy.

Poradenský trh v poľnohospodárstve sa rozvíja. Napríklad premenou DPL sa aktívne zaoberá 6-7 poradenských spoločností, pričom polovica z nich má celoslovenskú pôsobnosť. Teda aj v tejto oblasti jestvuje konkurenčné prostredie. A to je dobre, pretože manažér družstva má možnosť výberu a môže porovnávať. Môže vziať do úvahy referencie o tej - ktorej firme. Porovnávať rozsah služieb. Nemal by zabúdať na to, akú garanciu výsledku a akú istotu mu tá - ktorá firma ponúka. V neposlednom rade by mal vziať do úvahy aj to, kto mu čo ponúkne za akú cenu a aký rozsah služieb za tú cenu prináša.

To že už existuje konkurenčné prostredie aj v poradenských službách je naozaj dobré znamenie. Lebo konkurencia prináša väčšiu kvalitu a stláča cenu služieb. Tak ako firmy, ponúkajúce traktory robia rôzne prezentácie, predvádzacie akcie, či rôzne iné podujatia, aby si získali na svoju stranu klientov, aj poradenská firma sa snaží získať si klienta na svoju stranu rôznymi spôsobmi. Napríklad aj tak, že zvyšuje rozsah služieb, ich kvalitu, venuje klientom viac času a rieši veci za klientov od začiatku do konca. Patria k tomu aj rôzne cenové akcie, napríklad na premenu DPL,

ako je to bežné pri ponuke iných produktov v iných sférach. V neposlednom rade, dokonca by som povedala, že v súčasnej finančnej situácii veľmi zaujímavé, je spoločné hľadanie odpovede na otázku, ako možno poskytnutú službu financovať. Možnosťou je rozdelenie platby za služby na začiatok a na koniec. Teda akási záloha na začiatok a doplatenie na záver. V tomto naozaj nastal posun v prospech klienta. Lebo predtým bola najčastejším javom žiadosť firmy, aby klient zaplatil celú službu dopredu. Inak sa poradenská firma nezačala problémom ani zaoberať.

“

Soňa Ludvihová:

Právne procesy by mal určite vykonávať fundovaný právnik.

Prílev nových ľudí do poradenstva prináša aj nové vedomosti a nové pohľady na veci, moderné prístupy, skúsenosti na európskej úrovni, poznatky z európskeho práva. Bez nich sa žiaden manažér poľnohospodárskej firmy nezaobíde. Málokto ich dokáže doslova súkať z rukáva. Odborníci v oblasti poradenstva však dokážu manažérov zorientovať sa v problematike, odporučiť smerovanie, naznačiť cesty, ktoré by pre ten - ktorý poľnohospodársky subjekt boli najvhodnejšie. Preto je dôležitá vzájomná dôvera medzi nimi. Bez nej, bez poznania konkrétnej situácie v konkrétnom družstve, asi ťažko budú odporúčania objektívne. Aj preto je nanajvyš dôležité, aby si manažéri naozaj zodpovedne odpovedali na viaceré, už naznačené, ale aj ďalšie otázky. A tak by mali hľadať predovšetkým na odbornosť poradcov a skúsenosti s problematikou. Aby sa nestali obeťou konkurenčného boja, ak im niekto ponúkne služby, ktoré nedokáže urobiť, či ponúkne cenu, ktorú potom nevie dodržať a umelo ju zvyšuje, alebo predáva to, s čím nemá skúsenosti. Žiaľ aj to je bežným javom v normálnom konkurenčnom prostredí. Na to si ale musíme zvyknúť. Byť opatrný však neznamená dopredu odmietnuť ponúkanú službu. Byť opatrný znamená skôr naučiť sa zvažovať a vedieť sa rozhodovať. A určite by nemala byť základným rozhodovacím momentom iba cena. Lebo aj v tejto oblasti platí vekmi osvedčená ľudová múdrosť: „Za málo peňazí málo muziky“.

KDE JE PRAVDA?

Žatva 2011 je za nami. Informácie Štatistického úradu SR vravia, že výnosy hustosiatych obilnín boli o 44 percent vyššie, ako v roku 2010. Že vraj priemerné hektárové výnosy sa pri pšenici dosiahli 4,65 t/ha, pri jačmeni 3,28 t/ha a kukurici na zrno by mali byť 6,91 t/ha. Obchodníci s obilím aj mlynári vzali tento fakt do svojich rúk a podľa neho generujú ceny komodít. Ibaže realita je podľa Slovenskej poľnohospodárskej a potravinárskej komory, ba aj podľa Agrárnej komory Slovenska niekde inde. Úrody napríklad pšenice sú niekde na úrovni 4,2 t/ha, čo je len o pätinu viac, ako v roku 2010, keď dažďe a spodné vody nedovolili najmä v produkčných oblastiach ani len pozberať úrodu na niektorých parcelách. Pravdou je, že sa urodilo v tomto roku viac obilia, ako v roku 2010, ale podľa predsedu Slovenskej poľnohospodárskej a potravinárskej komory Milana Semančika: „Z dlhodobého päťročného priemeru ide len o päťpercentné zlepšenie. O cenách obilia a tým aj potravín nerozhodne slovenská produkcia, ale európska a svetová. Na Slovensku totiž vyrobíme len 0,6 percenta z európskej produkcie obilia. Preto treba počkať do konca septembra, keď budú známe už obrysy európskej a severoamerickej úrody.“

Výsledky nezodpovedajú optimistickým očakávaniam zo začiatku žatvy. Kto stihol pozberať zrno pred dažďami, ten vyhral. Ale dvoj, niekde až trojtržďňové daždivé počasie poriadne okraslo nádeje pestovateľov. Obilia

je síce dosť, pre potreby Slovenska stačí aj množstvo potravinárskej pšenice. To však podľa pestovateľov nedáva obchodníkom s obilím právo, aby Čierneho Petra nasilu strkali do rúk pestovateľov. Ani verejnosti, ktorá si na základe neobjektívnych informácií o výsledkoch vytvára názor, že bola dobrá úroda a poľnohospodári sú hneď v zisku. Práve na opatrnosť pri poskytovaní informácií a formulovaní výsledkov žatvy upozorňuje predsedníčka Agrárnej komory Slovenska Helena Patasiová. Na nedávnom stretnutí s novinármi povedala: „Aký je to zisk, ak náklady na jeden hektár pšenice činia 800 EUR, a pri cene, ktorá sa teraz pohybuje približne okolo 180 EUR za tonu potravinárskej pšenice, jednoduchá matematika napovedá, že by mala priniesť pestovateľovi zisk z hektára vo výške 37 EUR.“

Podľa odhadov Cenového burzového výboru Komoditnej burzy Bratislava (KBB) by však mali mierne stúpnuť v najbližších troch mesiacoch ceny kvalitných potravinárskych pšeníc. Takáto informácia je pre prax zvyčajne signálom, aby počkali s predajom. Najdôležitejšie je však prispôbenie sa realite. Slobodnejšie sa pestovateľom rozmýšľa, ak majú kde uskladniť obilie. Niektorí však nemajú skladovacie priestory. Tvrdia preto, že predávajú tak, aby im obilie doslova „nezavadzalo“. A že je v tom čase nižšia cena? Trápi ich to, ale vraj sa nevedia popasovať s handicapom absencie skladov. Podľa predsedu Združenia pestovateľov obilnín Jozefa Urminského však všetci pestovatelia majú šancu uskladniť obilie a vysvetľuje: „Existuje

na to niekoľko podporných mechanizmov. Môžu využiť systém verejných skladov, certifikovaných skladov, môžu si sklady prenajať, alebo využiť systém tovarových a skladiskových záložných listov či tzv. „zelené mechanizmy bánk“. To umožňuje farmárom umiestniť produkciu na trh vtedy, keď je najlepšia cena. Musí však sledovať trh a neustále analyzovať finančné postavenie svojej firmy,“ – zdôrazňuje Jozef Urminský. Analýza finančného postavenia firmy je podľa neho veľmi dôležitá. Nielenže je meradlom o bonite firmy pre bankový sektor, ale manažérom umožňuje systémovo sa rozhodovať. A tak sa v družstve, ktorého je zároveň predsedom, riadia Altmanovým indexom finančného zdravia. Ak je vyšší, ako 2,9, je firma finančne stabilná a má perspektívu.

POTRAVINY POD DROBNOHEADOM

Národná rada schválila v polovici septembra novelu zákona o potravinách. Jej základnou filozofiou je, že ten kto predáva, zodpovedá aj za tovar. Novela je reakciou na kauzy di-oxínov či baktérie E-coli v potravinách, ktoré ešte začiatkom roka vystrašili Európu. Tvorcovia zákona vychádzali z premisy, že za tovar nemôže zodpovedať producent, ktorý sa nachádza niekde na druhom konci EÚ, alebo na druhom konci sveta. Obchodom vznikne elektronická ohlasovacia povinnosť na dovoz výrobkov. Taktiež budú musieť

osobitne umiestniť a označiť tovar pred uplynutím dátumu spotreby a v prípade, že kontrola zistí nedostatky, predajcovia sú povinní o tom informovať na viditeľnom mieste pri vstupe do prevádzky. Schválený zákon však napokon zmiernil pozmeňujúci návrh, ktorý ukladá povinnosť informovať až po skončení kontroly a nie ešte počas nej, ako to predpokladal pôvodný návrh. Poslanec Marián Záhumenský (Smer-SD) však tabule hanby ani v tejto podobe nepovažuje za najšťastnejšie riešenie: „Chceme vyhnúť všetkých turistov? Chceme mať pri každom obchode tabule a budú sa čudovať, čo to vlastne máme? A ak bude pri obchode napísaný čo len jeden priestupok, každý od toho obchodu odíde. Chceme ich vyhánať do Maďarska, Rakúska? Chceme, aby nakupovali potraviny v zahraničí? Myslím si, že to je veľmi zlý návrh.“ Podľa neho by sa mali výsledky kontrol zverejňovať len na internete.

Predsedníčka výboru pre pôdohospodárstvo a životné prostredie Mária Sabolová (KDH) však súčasnú úpravu obhajuje s tým, že pokiaľ nedôjde k chybám, pre predajcov budú tabule hanby skôr pozitívnou reklamou: „Vo vládnom návrhu zákona neboli žiadne tabule hanby. Veľmi pekne by som prosila všetkých tých, ktorí budú používať tento termín – to nie sú tabule hanby. To je tabuľa pre občana, aby bol informovaný o tom, do akého obchodu chodí a do akej prevádzky chodí.“

VYČISTILI POLIA

Keďže v Maďarsku platí nariadenie, podľa ktorého sa musí kontrolovať vstup osív na maďarské územie, začala sa kontrola polí. Používanie geneticky modifikovaných osív je totiž v Maďarsku zakázané. A tak nastala veľká kontrola. Zistilo sa, že niektorí farmári ich bez upozornenia dodávateľa predsa len zasiali. Výsledkom kontroly je nález geneticky modifikovanej kukurice na 404 hektároch naprieč celým Maďarskom. A tak bola GM kukurica zaoraná a podľa zástupcu štátneho tajomníka Ministerstva pre rozvoj vidieka Lajosa Bognara sa peľ z nej nerozšíril. Kontroly pokračujú, a obchodníci sú povinní zabezpečiť, aby osivá, ktoré predávajú, neboli geneticky modifikované.

Porovnávať sa je moderné

Dokončenie transformácie - cesta k úspechu

Už o niekoľko dní, presnejšie – 13. októbra - prevezmú manažéri poľnohospodárskych firiem ocenenia za umiestnenie v 16. ročníku súťaže TOP AGRO a v 11. ročníku súťaže o Najkrajší chotár na Slovensku. Tá prvá je o ekonomike a podnikateľskom fortieli, tá druhá navyše aj o starostlivosti o krajinu, ľudí a zvieratá a o životnom prostredí. My vám postupne predstavíme 10 úspešných poľnohospodárskych družstiev, ktoré nehádzu flintu do žita, ale porovnávaním sa s kolegami sa chcú posúvať dopredu. Dnes načrieme pod pokrievku súťaže o Najkrajší chotár, v ktorej symbolický bronz prevezme predseda PD Radošinka z Veľkých Ripňan Ľubomír Miškolci.

Ľubomír Miškolci:

“

Vyhovárať sa na štátnu poľnohospodársku politiku, ak družstvo nespravilo všetko, čo bolo v jeho silách a možnostiach, vrátane transformácie vlastníckych a sociálnych vzťahov, je alibizmus.

”

V RADOŠINKE VEDELI, AKO NA TO

„Mali sme predstavu o tom, ako stabilizovať družstvo, aký výrobný program by pohol družstvo dopredu. Chceli sme dať aj vlastníkom pôdy na vedomie, že si vážime ich rozhodnutie - zveriť nám základný poľnohospodársky výrobný nástroj - pôdu. Zvažovali sme však, ako to všetko presadiť na členskej schôdzi. Videli sme iba jedinú cestu. Získať taký majetkový podiel v družstve, aby nám ľudia uverili, že chceme svoj majetok prostredníctvom zámerov zveľadovať, a tak obohatiť aj ich majetok,“ - otvorene dnes priznáva predseda Poľnohospodárskeho družstva Radošinka vo Veľkých Ripňanoch v okrese Topoľčany Ľubomír Miškolci. Nešlo to však hladko. Trvalo dokonca niekoľko rokov, kým sa im to podarilo a vedenie družstva ľudí presvedčilo, že sa vydali po správnej ceste. Že transformácia družstva nie je cieľom snaženia, ale proces transformácie je prostriedkom k stabilite a dobrej ekonomickej situácii, ktorá umožní členom družstva aj vlastníkom pôdy získať profit. Ten je dnes rukolapný. A všetko sa to začalo v roku 1997. Vtedy sa začala samotná transformácia. Po splnení listery tzv. transformačného zákona č. 42 z roku 1992. Aj po vydaní DPL (Družstevných podielnických listov). Teda na papieri mal majetok vlastníkov. Ale reálne sa ľudia o svoj majetok nestarali.

CHYTLI SPRÁVNY VIETOR DO PLACHIET

To dnes potvrdzujú ekonomické výsledky. Poľnohospodárske družstvo Radošinka gazduje v 17 katastrach na takmer 4200 hektároch poľnohospodárskej pôdy. Poľnohospodársku výrobu podriadili produkcii surového kravského mlieka. Za liter mlieka tržia takmer 35 centov. Vlastnou výrobňou krmných zmesí šetria peniaze, pretože ich kúpa od iných je drahšia. „Mlieko musí byť kvalitné, kravy z nášho šľachtiteľského chovu červeného holsteinského dobytka musia dostať to, čo potrebujú,“ - vysvetľuje predseda družstva Ľubomír Miškolci, ktorý začínal v roku 1981 ako zootechnik na hospodárskom dvore vo Veľkých Ripňanoch. Všetko mlieko predávajú do Českej republiky. S mliekariňou Kunín v Ostrave -Martinov majú 5- ročnú zmluvu. Mlieko im začali dodávať 1. mája 2004. V deň, keď sa obidve republiky stali členmi Európskej únie. Chceli už aj skôr, ale veterinárne podmienky a colné bariéry to nedovoľovali. Už 30. apríla 2004 v noci čakala cisterna na česko-slovenských hraniciach a 1. mája už smerovala do Ostravy. Problém však nastal po dvoch rokoch, lebo ktosi sa zrazu spamätal, alebo to komusi prekážalo. O Radošinku a ich vývoz mlieka sa začala zaujímať Pôdohospodárska platobná agentúra s tým, že producent surového kravského mlieka ho nesmie vyvážať. A tak sa v Radošinke zišli úradníci platobnej agentúry aj Európskej komisie, ktorí

celý deň študovali papiere - dodávkové listy a iné doklady. Záver znel: **Prvý výrobca nesmie vyvážať surové kravské mlieko za hranice svojho štátu, lebo na mlieko sa vzťahuje produkčná kvóta. Preto môže producent vyvážať mlieko iba prostredníctvom obchodnej organizácie, ktorá vlastní licenciu nákupcu mlieka.**

Odporučili im vytvoriť takúto organizáciu. A tak ju vytvorili. S.r.o-čka so 100 percentným zastúpením družstva vyváža mlieko doteraz. Večer sa v Radošinke natankuje a ráno ho už v Kuníne začínajú spracovávať. Ročne tak predajú približne 7 miliónov litrov mlieka. A mlieko je pre Radošinku ziskové. Veľkú pozornosť družstvo venuje pridruženej a pomocnej výrobe. Bola síce v družstve aj pred rokom 1997, keď sa v ňom začali podstatné premeny, ale bolo treba skvalitniť technológie. V roku 2011 už po druhý raz získali na ňu v rámci diverzifikácie poľnohospodárskej výroby aj európske peniaze. Už sa im aj vrátili a chcú investovať ďalej. Vyrábajú rôzne výrobky pre zdravotníctvo, gastronómiu napríklad papierové obrúsky, pre priemysel zase rôzne laminované materiály, netkaný textil, textil a papier. Na novej linke pre výrobu laminácie netkaných textílií, a iného materiálu, sa však dajú produkovať aj papierové potravinárske obaly. Laminovaný potravinársky papier sa začína používať v obalovej technike. Napríklad Taliansko zakázalo igelit i mikrotén, ako obalový materiál konečnému zákazníkovi a potraviny sa balia do laminovaného papiera. Linka vo Veľkých Ripňanoch má rôzne využitie.

Majiteľmi pôdy, na ktorej gazdujú, sú právnické osoby (cirkev), štát a fyzické osoby. Družstvo nakupuje od majiteľov pôdy, nakupuje tak vlastne svoj základný výrobný prostriedok, za zvyšnú výmeru platia nájomné. Keď začínali s premenami, nemali peniaze na nejaké veľké nájomné. Požiadali vlastníkov, aby mali strpenie, že keď sa ekonomická situácia zlepší, aj nájomné sa

V Radošinke všetko podriadili kvalite mlieka

NAJKRAJŠÍ CHOTÁR

zvýši. A stalo sa. Pomaly sa zdvihalo a dnes platia za hektár od 60 do 83 EUR (1800 - 2500 Sk). Platia nie koncom, ale začiatkom roka. Družstvo dnes patrí k stabilným firmám. Zlepšená ekonomika umožnila aj sociálne zmeny. Zamestnanci podniku majú možnosť slušne si zarobiť v sezóne od 700 do 1000 EUR v rastlinnej výrobe a v živočíšnej priemerne 900 EUR. Stabilná situácia umožňuje vyplácať viac plátov ročne v čase priaznivých výstupných cien komodít. Stalo sa tradíciou organizovať pre zamestnancov zahraničné tematické cesty na výstavy, ale i priamo na farmy, aby mohli porovnávať a vyhodnocovať prácu v poľnohospodárstve i v iných krajinách.

Vysoký vekový priemer v žiadnom družstve však nie je zárukou budúcnosti. A tak sa snažia družstvo vo Veľkých Ripňanoch omladiť. „Mladých potrebujeme najmä v dielnach,“ – objasňuje predseda Ľubomír Miškolci a dodáva: „Okolité automobilky nám zobrali mladých ľudí a musíme veru získať nových.“ Získavajú ich už na základnej škole. Dnes štyroch mladých ľudí finančne podporujú na strednej škole a ďalších dvoch presvedčili náborovým príspevkom pred maturitou, aby prišli pracovať do Radošinky. Čaká ich zaujímavá práca, aj dobre zaplatená, príjemné pracovné aj životné prostredie. A o to sa v 17 katastroch starajú družstevníci veľmi dobre. Nezabúdajú ani také, možno pre niektorých maličkosti, ako sú napríklad poľné cesty a ich úprava, či drobnú krajinnú architektúru.

OD PROBLÉMOV K STABILITE

Toto všetko sa však neudialo zo dňa na deň, ba ani z roka na rok. Spomínali sme, že samotná reálna transformácia družstva sa vo Veľkých Ripňanoch začala v roku 1997. Vtedy prevzal predsednícke žezlo Ľubomír Miškolci. V predstavenstve bolo 17 ľudí. Priveľa na to, aby sa dokázali dohodnúť na zmenách, ktoré by vyviedli družstvo z krízy. V tom čase zostalo družstvu splácať úver vo výške približne 90 miliónov slovenských korún. Splácalo len úroky a istina sa iba posúvala z roka na rok. Priveľa zamestnancov, nízka produktivita práce a každý chcel svoj plat. Komunikácia v predstavenstve bola zložitá. Bolo to, ako bojovať s veternými mlynmi. Ťažko sa riadi firma, kde rozhoduje veľa ľudí. Ťažko sa presadzujú vízie, ktoré by mohli vyviezť firmu z krízy.

Keďže vedenie družstva chcelo postaviť firmu na nohy, prišli na to, čo všetko treba zmeniť. Dospelí k záveru, že musia získať právo rozhodovať. Už vtedy mali členovia rôznu výšku majetku v družstve. Vedeli teda, že treba navodiť stav, aby mal každý také rozhodovacie právo, aká je hodnota jeho majetku. Členovia vedenia sa rozhodli svoje podiely z výšiť. Boli

totiž presvedčení, že ak družstevníci pochopia, že sa snažia zveľadiť svoj majetok, aby oň neprišli, aj zveľadovať majetok ostatných, určite im ľudia uveria, že to s družstvom myslia dobre. Koncom roka 1998 začali kupovať majetkové podiely aj družstevné podielnícke listy – DPL, od roku 2001 začali nakupovať aj pôdu pre podnik. Na kúpu majetkových podielov si peniaze museli požičať. Trpeli však niekoľko rokov, aby nestratili strechu nad hlavou a i iný rodinný majetok.

CESTA TO BOLA TRŇNISTÁ

Cestu k zmenám začalo vedenie v družstve získaním majoritného podielu na majetku. „Aby sme mohli ísť za svojou víziou, museli sme získať rozhodovaciu schopnosť. A to nám umožnilo iba väčšinové vlastníctvo majetku. Vo vedení sme rozhodli, kto akú hodnotu majetku musí mať, aby mohol byť členom manažmentu družstva. Mnohí nám vytýkali, že ich oberáme o majetky. Klalo im oči najmä to, že mnohí z vedenia boli cezpoľní. Aj keď roky robili v družstve. Lenže my sme im majetky nebrali, ale kupovali sme ich. Nehceli sme družstvo tunelovať. A tak sme ľudí postupne presvedčali. Už v roku 1999 sa na členskej chôdzi začal nový zrod družstva. Vypracovali sa nové stanovy, podľa ktorých každý získal právo hlasovať podľa výšky majetku,“ – vysvetľuje Ľubomír Miškolci a dodáva: „Ľudia sa teraz porovnávajú s inými družstvami a naše pravidlá sa im dnes už zdajú spravodlivejšie,“ – tvrdí predseda a pokračuje: „Nie všetci nám verili. Najmä preto, že sme prvé roky šetrili na všetkom. Aj na platoch. Niektorým sa to nepozdávalo a tak sme im povedali, že keď sa nechcú podieľať na zveľadovaní družstva, nemusia v ňom pracovať. Nikoho sme nenútili, ani násilu nepresvedčali. Odišli veru aj dobrí pracovníci.“ Kto však zostal, musel sa prispôsobiť. Prevažná väčšina neľutuje. Platili veľké peniaze za staré bloky úverov. Tri roky platili úroky, potom istinu a dnes je Radošinka bez úverov. Tí, ktorí to všetko vydržali si dnes iste vravia, že vedenie ich neklamalo, lebo družstvo je stabilné.

TRANSFORMÁCIA JE PROCES

V Radošinke trvalo päť rokov, kým ľudia pochopili, že vedenie, ktoré má dnes majoritný podiel na majetku, konalo čestne. Že kúpou DPL, pôdy či majetkových podielov sa neobhacovali a nič netunelovali. A hoci dnes rozhodujú o smerovaní družstva tí, ktorí majú najvyššie majetky, v premenách pokračujú. V premenách vlastníckych aj sociálnych vzťahov. Sú presvedčení, že transformácia nie je iba legislatíva, nejde iba o dodržanie procesov podľa už spomínaných zákonov. Transformácia nie je cieľ, ale iba prostriedok k stabilite. Ekonomickej aj sociálnej. Jej súčasťou bolo vydanie DPL aj vypočítanie majetkových podielov. Podľa Ľubomíra Miškolciho netreba novú legislatívu na to, čo robí s DPL, či ako pokračovať v transformácii družstiev: „Má určiť, za koľko treba kupovať DPL? Má napovedať, že rozhodovanie podľa výšky majetku v družstvách je dôležitejšie? Že jeden člen – jeden hlas je demokratický spôsob rozhodovania? Alebo čo sa má udiť s DPL, ktoré má dnes na účte Fond národného majetku? To potrebuje niekto di-

Vykosené pásy medzi porastom a cestami zamedzujú zanášaniam burín

rektívu, ako sa má chovať k vlastnému majetku? Alebo, ako majú vyzerať stanovy družstva? Máme predsa Obchodný zákonník aj Občiansky zákonník! To sú pre nás regule! Netreba veru čakať na to, že nám niekto nadiktuje, ako to máme spraviť, aby sa transformácia družstiev ukončila. Takáto direktíva vo forme zákona je nezmysel! Ak by jestvovala, potom tu už nemusíme byť. Možnosti a spôsoby existujú. Treba sa iba rozhodnúť. Veď ak máme v družstve svoj majetok a niekto nám zase ten svoj zveril, mali by sme predsa vedieť, ako s ním nakladať! My dnes zveľadujeme aj svoj majetok aj majetok tých, ktorí nám ho zverili do gazdovania. Teda svoj majetok, aj tých, ktorí bývajú v Košiciach, či v Kanade. Zákony sú dané, treba sa rozhybať. Treba však diskutovať s ľuďmi. Najprv by však každý predseda družstva mal odpovedať, tak sám pre seba, na niekoľko otázok: Chceme postaviť družstvo na nohy? Chceme zabezpečiť nielen svoju rodinu, ale aj rodiny všetkých členov družstva a všetkých, ktorí majú v družstve majetok? Alebo majetok rozhádzem?“ Jednoducho – prioritným cieľom by mala byť prosperita a ochrana družstva.

Takto, vychádzajúc zo svojich skúseností, uvažuje predseda Poľnohospodárskeho družstva Radošinka vo Veľkých Ripňanoch Ľubomír Miškolci, ktorý sa domnieva, že dokončenie transformácie družstiev na Slovensku je v nedohľadne. A nie vinou legislatívy. Je presvedčený, že nie všetky problémy má na svedomí štátna poľnohospodárska politika. Vyhovárať sa na ňu, ak sa nespravilo všetko, čo bolo v silách a možnostiach družstiev, vrátane transformácie vlastníckych a sociálnych vzťahov, je alibizmus. Aj keď sa tiež domnieva, že ak sa nezlepší ani podpora domácich výrobcov potravín, nebudú rovnaké podmienky pre farmárov v rámci EÚ, potom aj dobrí, ekonomicky silní a stabilní poľnohospodári môžu padnúť na nos. Proces v poľnohospodárstve má podľa predsedu dve strategické priority. Tou prvou je - zabezpečiť pre krajinu čo najviac potravín z vlastných zdrojov, a druhou - udržateľnosť života na vidieku a udržateľnosť životného prostredia. Že sa o to v Radošicke snažia, potvrdzuje vzhľad chotára družstva aj ukázkový poriadok na dvoroch. Spoliehať sa na dovoz potravín nie je rozumné, ba dokonca to ohrozuje stav bezpečnosti štátu. Zatravnovať pôdu, mulčovať, mlčky poberať státisíce eur na nič-nerobenie, bonitnú pôdu premieňať na priemyselné parky a rôzne športoviská pre vyvolených, je cesta do záhuby. Na to rozumný slovenský sedliak podľa Ľubomíra Miškolciho nikdy neprikyvne.

Milan Semančík:

“

V roku 2008 dosiahla priemerná výška platieb na jeden hektár poľnohospodárskej pôdy na Slovensku 239 EUR, v krajinách bývalej európskej pätnástky 349 EUR, a napríklad v Rakúsku dokonca 519 EUR. Preto treba v novej SPP na roky 2014 - 2020 odstrániť diskriminačne nastavený spôsob výpočtu priamych platieb na základe tzv. historického princípu. Negatívom súčasnej SPP je tiež vyplácanie podpôr subjektom bez výraznejšej aktívnej produkcie a zvyšovania jej produktivity, neúčinná a nedostatočná podpora živočišnej výroby a nepružný systém intervenčných nástrojov.

”

Emócie valcujú racionalitu

Európska komisia (EK) by mala v polovici októbra predstaviť definitívny návrh podoby Spoločnej poľnohospodárskej politiky (SPP) po roku 2013. Diskusia o nej je jednou z nosných tém Európskeho parlamentu (EP). Na pozadie sme sa opýtali europoslancu Sergeja Kozlika.

Aké nálady vládnu v europarlamente?

Diskutuje sa o nej, často veľmi emotívne. Nielen v gestorskom agrovýbore, ale aj v ďalších výboroch, najmä vo výboroch pre rozpočet, životné prostredie či regionálny rozvoj. Dôležitosť tejto témy spočíva v tom, že nová Spoločná poľnohospodárska politika založí vzťahy v európskom agrosektore pre roky 2014 - 2020, pričom počas daného obdobia bude veľmi zložitá otvárať a korigovať už schválené mechanizmy. Dohodnutý systém SPP sa musí premietnuť do dlhodobého finančného rámca, ale aj do rámca ďalších európskych politík. To zvyrazňuje prierezovosť poľnohospodárskej politiky. Rozsiahle diskusie sa však v Európskom parlamente vedú aj o viacerých ďalších celoeurópskych a nadčasových témach, akými sú mechanizmy riešenia dlhových problémov, zlepšenie ekonomického riadenia, rozvoj európskej infraštruktúry, riešenie ekologických problémov, či harmonizácia dôchodkových, sociálnych systémov a poskytovania zdravotných služieb. Všetky tieto témy je možné z pohľadu fungovania Európskej únie pokladať za existenčné a bude treba nájsť spoločné riešenie, často aj za cenu výrazných kompromisov.

Ste členom rozpočtového výboru EP, naozaj sa uvažuje o znížení podpory poľnohospodárstva EÚ v ďalšom 7-ročnom období?

Navrhovaný rozpočet je vo vzťahu k hrubému domácomu produktu nižší než v minulosti. Pokiaľ v období 2007 až 2013 predstavoval tento pomer 1,06 percenta HDP, pre nové rozpočtové obdobie to bude už len 1,0 percenta. Zníženie výdavkov sa má skutočne dotknúť predovšetkým spoločnej poľnohospodárskej politiky. Kým v tomto rozpočtovom období smeruje do SPP 330 miliárd EUR, podľa návrhu na ďalšie 7-ročné obdobie by malo smerovať do SPP podstatne menej financií - celkom 281 miliárd EUR. V ďalších diskusiách bude treba posúdiť, či je navrhovaná úroveň podpory dostatočná pre zachovanie konkurencieschopnosti európskeho poľnohospodárstva na globálnej úrovni. To znamená v konkurencii s producentmi z USA, Južnej Ameriky, Ázie, či tretích krajín na svetových trhoch, vrátane trhu celej Európy. Či hladina podpory európskych producentov, vrátane použiteľných nefinančných ochranných opatrení, zodpovedá úrovni podpory svetovej konkurencie. Po zodpovedaní tejto základnej otázky príde na rad ďalší, nemenej závažný problém. Je ním spravodlivejší a vyváženejší systém prerozdelenia rozpočtových prostriedkov európskeho rozpočtu vyčlenených pre SPP.

Má podľa vás EÚ naozaj reálny záujem v prípade agrárnej politiky o zrovnoprávnenie podmienok? Alebo pôjde len o kozmetickú úpravu? (12 nových

krajín poberá omnoho nižšie podpory na hektár poľnohospodárskej pôdy, ako krajiny bývalej európskej 15-čky)

Nerovnoprávne podmienky, ktoré si Európska únia v rámci prístupového procesu rôznou mierou vynútila na nových členských krajinách, sa podpísali pod výrazný pokles produkčného potenciálu agrosektora v týchto štátoch. Staré členské krajiny namiesto väčšieho prieniku na svetové trhy výrazne zvýšili export svojich potravín do nových členských krajín, a to aj prostredníctvom nadnárodných obchodných sietí. To oprávnenne vyvoláva ohromný tlak na zrovnoprávnenie podmienok v SPP. Zrovnoprávnenie má však mnoho definícií, a každý zúčastnený štát ho vidí v inej podobe. Konkrétna podoba novej agrárnej politiky ešte nie je známa, všetko je v rovine diskusií. Historické skúsenosti ale naznačujú, že záverečný výsledok bude musieť byť veľkým kompromisom. Osobne sa domnievam, že agropotravinársky sektor by mal podliehať väčšej miere organizácie než doposiaľ, vrátane možnosti uplatňovania množstevných limitov pri dovozoch v citlivých položkách. A to aj za predpokladu čiastočného obmedzenia hospodárskej súťaže medzi jednotlivými krajinami v tomto sektore. V hre je predsa dlhodobá udržateľnosť krajiny a potravinovej bezpečnosti jednotlivých štátov.

Zavedenie hornej hranice (stropu) priamych platieb na farmu je konkrétne podľa predstaviteľov českého aj slovenského poľnohospodárstva diskriminačné pre veľké koncentrované hospodárstva. Do akej miery môže Európsky parlament korigovať návrhy Európskej komisie?

Úvaha o zavedení stropu priamych platieb na farmu je len jedným z celého radu sporných bodov pripravovanej reformy Spoločnej poľnohospodárskej politiky. Je to však dobrý príklad, ako fungujú schvalovacie mechanizmy Európskej únie. Bez ohľadu na politickú príslušnosť, ale i členstvo v konkrétnej frakcii Európskeho parlamentu europoslanci za Slovensko, Česko a Maďarsko sme proti stropom priamych platieb na farmu. Podobný postoj zaujíma i časť poslancov EP za Nemecko, Britániu, Taliansko a ďalšie štáty. Naopak, prevažujúca časť europoslancov podporuje stropovanie, kopírujú tak záujem ich národných štátov. Napríklad v agrovýbore EP podporilo stropovanie 88 percent poslancov. Európsky parlament rozhoduje výlučne na báze prostej alebo kvalifikovanej väčšiny. Preto treba otvorene povedať, že ak bude stropovanie súčasťou konečnej verzie SPP, s najväčšou pravdepodobnosťou ho nebude možné v Európskom parlamente zastaviť. Miestom, kde by sa dalo stropovanie zastaviť, by tak mohla byť len Európska rada, kde sa dá uplatniť princíp blokujúcej menšiny. To platí aj pre iné nevyhovujúce body budúcej SPP.

Preto najefektívnejším riešením je dosiahnutie dohody o jednotlivých kľúčových prvkoch reformy SPP ešte v čase jej tvorby na úrovni Európskej komisie, samozrejme za aktívnej účasti všetkých zložiek EÚ aj Európskeho parlamentu. Ale ešte raz zdôrazňujem, koncovka má v rukách Európska rada - predstavitelia národných ministerstiev poľnohospodárstva.

Slovenský minister Zsolt Simon sa s vami stretol, teda so slovenskými europoslancami, požiadal vás o presadzovanie slovenských záujmov v prípade agrárnej politiky v EP. Je to vôbec reálne?

Ako som uviedol v predchádzajúcej odpovedi, zásadné dokumenty Európskej únie vznikajú v symbióze troch kľúčových európskych inštitúcií - Európskej komisie ako predkladateľa návrhu, Európskej rady a Európskeho parlamentu ako spoluschvaľujúcich orgánov. Komunikuje sa vo viacerých rovinách a každá rovina má svoj význam. Preto aj stretnutie s ministrom Simonom malo svoj význam, ujasnili sme si základné prístupy a dúfam, že nebolo posledné. Podobné stretnutia absentujú zo strany iných slovenských ministerstiev, čo je na škodu obhajoby slovenských záujmov na pôde európskych inštitúcií. V prípade starých členských štátov je prepojenie medzi europoslancami a národnými orgánmi oveľa tesnejšie a som presvedčený, že to aj prináša svoje ovocie.

Zsolt Simon:

“

Aktívny farmár nie je ten, ktorý aktívne čaká na dotácie.

Vtesnať sa do reformnej košele

Nielen návrh EK na zavedenie hornej hranice priamych platieb na farmu, ale aj ostatné navrhované reformné kroky v rámci SPP napovedajú, že EÚ sa bráni vyrovnaniu podmienok pre všetkých poľnohospodárov.

Takto vnímajú poľnohospodári doterajšie návrhy EK. Slovenský minister pôdohospodár-

stva a rozvoja vidieka Zsolt Simon v tejto súvislosti poukazuje na fakt, že keď sme vstupovali v roku 2004 do EÚ, komisia hovorila, že nám umožní do roku 2013 dorovnať priame platby. Dnes však už zmenila rétoriku, lebo vraj v roku 2012 to nebude možné. Rezortný minister Zsolt Simon preto vyhlasuje: „EÚ porušila prístupové dohody. Reformu SPP si predstavujeme ako skutočnú reformu, a nie ako kozmetickú úpravu, kedy sa len zvyšuje byrokratická záťaž.“

Podľa ministra Simona je v tejto situácii mimoriadne dôležité hľadať také opatrenia v rámci reformy SPP, ktoré nám vytvoria priestor po roku 2013. Je presvedčený, že na Slovensku musíme zmeniť celý prístup k dotačnej politike. Tvrdí: „Nie je predsa možné, aby v regiónoch, kam smerujú najvyššie dotácie, bola najnižšia produkcia aj produktivita.“ Značné regionálne rozdiely v neinvestičných podporách sa pohybujú v intervale od 6 tisíc do 25 tisíc EUR na jedno pracovné miesto, pričom produkčný alebo ekonomický efekt nemá také dimenzie. A tak nielen stropovanie je boľáčkou Slovenska. Pokiaľ ide o vytvorenie spomínaného priestoru, tak minister ho vidí napríklad v možnosti viazania časti platieb podľa rozhodnutia členských krajín (niečo obdobné, ako je dnes na podporu pre dojnice). Podľa neho by bolo vhodné, keby sme mali možnosť prerozdeliť prostriedky v rámci národného balíka, ktorý dostane SR pre budúce obdobie. No a dôležitým prvkom je aj definovanie termínu „aktívny farmár“. „Aktívny farmár nie je ten, ktorý aktívne čaká na podporu,“ - tvrdí rezortný minister. Ak porovnáme dotácie na jeden hektár pôdy a produkciu z jedného hektára v roku 2010 zistíme, že dochádza k veľkým regionálnym rozdielom. Napríklad v okrese Piešťany vyprodukovali z jedného hektára 1923 EURO. Neinvestičné dotácie na hektár boli 273 EUR, teda dotácie sa na výrobe podieľali približne 14 percentami. Podpora prerátaná na jedno pracovné predstavovala za rok 5780 EUR. Naproti tomu napríklad v okrese Žilina bola výroba na hektár poľnohospodárskej pôdy len 261 EUR, neinvestičná podpora bola 392 EUR, čím sa dotácie podieľali na výrobe až 150 percentami a na jedno pracovné miesto sa vyplatilo za rok 21 tisíc EUR. A tak sa minister domnieva, že je dôležité urobiť si poriadok doma a potom jednotne vystupovať na európskom poli.

Výhrady EK, ktorá hodnotila strednodobé využitie prostriedkov z Programu rozvoja na roky 2007 až 2013 nám česť nerobia. Minister Simon priznáva, že sa ťažko počávajú, lebo sú nepríjemné. Napríklad, že Slovensko nereformuje poľnohospodárstvo, alebo že podporuje iba vybrané podnikateľské subjekty. EK to ilustrovala napríklad údajom, že podpora na jeden subjekt je viac ako 400 tisíc EUR. Nikomu by to vraj neklalo oči, keby sa Slovensko v roku 2007 nezaviazalo, že z opatrenia 1.1. Programu rozvoja vidieka podporí viac ako 2000 poľnohospodárskych subjektov a podporuje iba necelú tisícku. Lenže, ako tvrdí minister Simon: „Peniaze nemáme a indikátor by sme mali splniť. Inak brozí, že časť peňazí budeme musieť ešte aj vrátiť. Toto je veľký nedostatok zo strany EK - nesplnili sme to, čo sme si sľúbili.“

Sergej Kozlík:

“

Ak bude stropovanie súčasťou konečnej verzie SPP, s najväčšou pravdepodobnosťou ho nebude možné v Európskom parlamente zastaviť.

A tak je presvedčený, že takýmto situáciám by sme sa mali v budúcnosti vyhnúť.

Podľa neho je dôležitým krokom k zlepšeniu reformy SPP minuloročná Bratislavská deklarácia, ktorú v novembri 2010 podpísalo šesť nových členov Európskej únie, a ku ktorej sa postupne pridávajú ďalšie krajiny. Domnieva sa, že treba hľadať rôzne cesty, aby bola SPP reformovaná spravodlivo aj zamyslieť sa nad spôsobom, ktorý by prerozdeľoval finančné prostriedky pre farmárov nových členských krajín objektívnejšie. Zároveň chce urobiť všetko pre to, aby sa Slovensku nezaviedol strop na platby pre veľkých farmárov. Vstupom východoeurópskych krajín do EÚ získali staré členské štáty za málo peňazí veľký trh, a tak si myslí, že by mali podporiť spoločnú pozíciu nových členov Únie. Konstatuje: „Niekedy mám totiž pocit, že Únia má na staré a nové členské krajiny iný meter. Chce porušiť princíp, ktorý fungoval doteraz a novým krajinám odobrať možnosť dorovnania priamych platieb. Namiesto toho chce pre prípadné dorovnanie nastaviť strop vo výške 500 EUR na podnik. To je však pre Slovensko neprijateľné.“

Názor odborníka k téme stropovanie dotácií vám prinášame na strane 4.

Sme radi, že vás články v predchádzajúcich vydaniach časopisu FARMagazín zaujali, čo potvrdzujú vaše reakcie a otázky. Tentoraz sme vybrali tie, ktoré sa týkajú kontrolnej komisie družstva. Odpovedá na ne JUDr. Bronislava Kubišová, právnik LawFarm, s.r.o.

JUDr. Bronislava Kubišová,
právnik LawFarm, s.r.o.

OTÁZKA: Vo FARMagazíne č. 9 ste v článku „Ako získať zisk?“ konštatovali, že členská schôdza družstva by nemala schvaľovať „správu kontrolnej komisie“, nanajvýš ju vziať na vedomie. Ale kontrolnú komisiu volila členská schôdza, schvaľuje aj plán činnosti kontrolnej komisie. Kto teda vyjadruje súhlas alebo nesúhlas s činnosťou kontrolnej komisie, ktorá je zakomponovaná do „správy kontrolnej komisie“?

Kontrolná komisia, ako to vyplýva z jej názvu, kontroluje činnosť družstva. Zodpovedá sa iba členskej schôdži a od ostatných orgánov je úplne nezávislá. Vo vzťahu k členskej schôdži nesie zodpovednosť za správny výkon kontrolnej činnosti. Zo zákona vyplýva, že je to orgán kolektívny. Zákon stanovuje, že minimálny počet jej členov sú 3 osoby. Maximálny počet členov nie je daný. Počet členov v konkrétnom družstve určujú staty, pričom musí byť presne definovaný. Napríklad: kontrolná komisia má 3 členov, alebo kontrolná komisia má 10 členov a pod. Nepostačuje definícia – kontrolná komisia má maximálne 10 členov. Z takejto formulácie nie je zjavné, koľko ich presne má byť. Vyplýva z neho jedine to, že ich môže byť 10 alebo menej. Z hľadiska práva sa takéto rozhodnutie, zakotvené do statov, považuje za **neurčité**, a za istých okolností môže byť postihnuté sankciou neplatnosti.

Kontrolná komisia sa **zodpovedá iba členskej schôdži**. Je viazaná jej uzneseniami. Tie však nemôžu zasahovať do jej nezávislosti žiadnym plánom činnosti kontrolnej komisie. Keďže kontrolná komisia kontroluje všetku činnosť družstva, akékoľvek obmedzenie jej pôsobnosti v stanovách je zo zákona nepripustné, a teda neplatné. Otázka čitateľa

smeruje k **správe kontrolnej komisie k návrhu na rozdelenie zisku**. V tejto súvislosti treba zdôrazniť, že členská schôdza rozhoduje o rozdelení zisku medzi členov na základe návrhu predstavenstva. Kompetenciu predstavenstva v danej veci nemôže prevziať iný orgán, ani keby malo družstvo takúto úpravu kompetencií v stanovách. Predstavenstvo teda členskej schôdži predloží individuálnu účtovnú závierku a návrh na rozdelenie zisku alebo úhradu strát. Ešte predtým sa však musí k týmto návrhom vyjadriť predstavenstvo kontrolná komisia. V praxi sa často stáva, že kontrolná komisia v rámci daného procesu odporučí, prípadne neodporučí členskej schôdži návrh predstavenstva schváliť. Takýto postup ale možno vnímať aj ako odporúčanie k výkonu hlasovacích práv členov. Znamená to, že ak kontrolná komisia odporučí návrh predstavenstva schváliť, je to ako keby dávala členskej schôdži zelenú na hlasovanie „za“. Naopak zase, keď kontrolná komisia neodporučí členskej schôdži tento návrh predstavenstva schváliť, je to vystretý ukazovák pre členov – pozor, návrh predstavenstva asi nie je v poriadku, hlasujme radšej „proti“.

Zmyslom existencie kontrolnej komisie v družstve nie je ovplyvňovať členov pri hlasovaní na členskej schôdži, alebo im dávať návrhy, ako majú svoje hlasovacie právo vykonať. Preto by sa mala kontrolná komisia s návrhom predstavenstva oboznámiť predtým, ako o ňom budú členovia hlasovať na členskej schôdži. Mala by svoje kontrolné závery sformulovať do objektívnej správy bez toho, aby nabádala na možný spôsob hlasovania. Člen družstva sa musí sám, slobodne a podľa vlastného uváženia rozhodnúť, akým spôsobom následne vykoná svoje hlasovacie právo. Správa kontrolnej komisie nie je dokument, o ktorom by členská schôdza mala rozhodovať spôsobom – schvaľujeme/neschvaľujeme. **Členská schôdza by sa mala zaoberať návrhom, ktorý predložilo predstavenstvo** na zasadnutie, pričom k správe kontrolného orgánu môže prijať nanajvýš uznesenie, v ktorom skonštatuje, že ju berie na vedomie. V každom prípade by sa mala členská schôdza oboznámiť so správou kontrolnej komisie. V tom je zmysel a účel fungovania kontrolnej komisie. Táto správa by mala poskytnúť členovi dostatočne objektívny obraz, aby potom vedel posúdiť, či ten návrh uznesenia, ktorý predstavenstvo pripravilo k hlasovaniu, má odsúhlasiť. Respektíve - či má zahlasovať „za“, alebo je to v rozpore s jeho predstavami a bude hlasovať inak. Treba pamätať na to, že v prípade rozhodovania členskej schôdže o návrhu predstavenstva na rozdelenie zisku či úhradu straty, členská schôdza prijíma uznesenie k tomuto návrhu. Nie k správe kontrolnej komisie.

Zákon neumožňuje členom družstva, ak sú nespokojní s uznesením kontrolnej komisie,

podat žalobu o neplatnosť uznesenia kontrolnej komisie. Opačný výklad by bol pripustením možnosti zasahovania do práv súkromnoprávneho subjektu zo strany súdnej moci, čo je neprípustné. Členovia družstva, a teda členská schôdza, v prípade nespokojnosti s uznesením alebo výsledkom kontrolnej činnosti kontrolnej komisie, majú jedinou možnosť – vymeniť členov kontrolnej komisie, prostredníctvom ktorých, respektíve prostredníctvom voľby ktorých na členskej schôdži, realizujú členovia svoje právo podieľať sa na kváziriadení družstva. Ak chce členská schôdza vyjadriť nesúhlas s uznesením kontrolnej komisie, môže to urobiť takto: prijme formálnu deklaráciu, ktorá bude mať povahu uznesenia. Nemôže ale schváliť či neschváliť správu kontrolnej komisie, pretože to nie je v kompetencii členskej schôdže. Také rozhodnutie by nebolo spôsobilé vyvolať žiadne právne účinky.

OTÁZKA: Ako môže kontrolná komisia postupovať, keď zistí nedostatky, ktorých sa dopúšťa predstavenstvo. Ako má zabezpečiť, aby si členovia predstavenstva začali plniť svoje povinnosti?

Vráťme sa ku kompetencii kontrolnej komisie. Jej mandát má povahu mandátu kontrolného, nie exekutívneho či represívneho. Kontrolná komisia sa „de facto“ zodpovedá členom družstva, ktorí si ju vytvorili na kontrolné veci. Represívne nástroje má v rukách členská schôdza. Ojedinele je v rukách predstavenstva, ak sa má sankcionovať predstavenstvo, ako také. V konečnom dôsledku však vždy ide o porušenie povinnosti jednotlivých členov predstavenstva. Kontrolná komisia teda formálne požaduje nápravu, ale bez príslušnej represie. Ide skôr o želanie, ako o vynútenie či presadenie nápravy. Kontrolná komisia o svojich zisteniach musí len informovať členskú schôdzu. Nemala by formulovať odporúčania vo vzťahu k úkonom, ktoré má členská schôdza vykonať (odvolanie). Pokiaľ chyby na strane kontrolovaného objektu (predstavenstvo) presahujú rámec súkromnoprávneho charakteru družstva a chyby majú aj závažné spoločenské dôsledky, je kontrolná komisia oprávnená prostredníctvom povereného člena uvedené skutočnosti formulovať napr. aj v trestnom oznámení bez toho, aby to oznámila členskej schôdži.

**LawFarm je tu pre Vás.
Vaše otázky čakáme
na adrese:**

redakcia@lawfarm.info

Nová oficiálna webová stránka LawFarm

Nezabudnite nás navštíviť na:

www.lawfarm.info

OSIVÁ, KTORÉ VÁM PRINÁŠAJÚ ZISK

KUKURICA LG NA ZRNO

- ▶ maximálne úrody zrna
- ▶ nízke zberové vlhkosti
- ▶ stabilita v každom ročníku
- ▶ istota vo všetkých podmienkach pestovania

KUKURICA NA SILÁŽ A BIOPLYN

- ▶ vysoké úrody suchej hmoty
- ▶ kvalitnejšie krmivo pre zlepšenie produkcie ŽV
- ▶ spoľahlivý základ pre dobrú ekonomiku

SLNEČNICA LG

- ▶ istota vysokých úrod
- ▶ prispôbivosť všetkým výrobným podmienkam
- ▶ bežné, olejnaté hybridy
- ▶ hybridy s vysokým obsahom kyseliny olejovej (HO)
- ▶ hybridy pre technológiu CLEARFIELD®

CLEARFIELD® je registrovaná obchodná známka firmy BASF

Ul. M. Rázusa 29, 984 01 Lučenec, tel.: 047 - 451 21 60, fax: 047 - 433 34 80

■ Ing. Eva Bednářová - 0907 850 952 ■ Atila Demeter - 0907 850 018 ■ Ing. Juraj Drgoňa - 0907 850 956 ■ Ing. Loránt Kása - 0917 681 979

■ Ing. Jarmila Adamek - 0918 796 257 ■ Ing. Pavel Beneš - 0905 886 704 ■ Ing. Lubomír Palovčík - 0907 850 069

Limagrain
Slovensko

www.limagrain.sk